

“EĞİTİME GİRİŞ” DERSİ PROGRAMININ EĞİTİM DURUMLARI ÖĞESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İzzet GÖRGEN*

ÖZET

Bu araştırma bir program değerlendirme çalışmasıdır. Araştırmada, Eğitime Giriş Dersi öğretim programının eğitim durumu öğesinin etkililiği değerlendirilmiştir. Bu amaçla, öğretmenin öğretim sürecinde öğretim ilkelerine uygun davranıp davranmadığı ile öğretim yöntemlerini etkili kullanıp kullanmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenin öğretim sürecinde anlatım, soru-cevap, tartışma yöntemlerini etkili kullandığı ayrıca öğretim ilkelerine de uygun davrandığı gözlenmiştir.

ABSTRACT

This research is a study of curriculum evaluation. The effectiveness of the elements in the educational situations for the course, introduction of educational curriculum has been evaluated. The research had two aims, one is to find whether the teacher applies teaching principles in his class or teaching methods were used effectively. It was found that the teacher used his teaching tutoring, questioning-answering, and discussion, so effectively during his teaching process and it has been observed that the teacher acted suitably to teaching principles.

GİRİŞ

Günümüzde hızla değişen dünyada istendik davranışlara sahip bireyi yetiştirme faaliyetleri gittikçe artan bir öneme sahiptir. Çağımızda bu görevi yaygın olarak okul denilen eğitim kurumları yerine getirmektedir. Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli uğraşları arasında yer almaktadır. Eğitim kurumları, tüm eğitim faaliyetlerini önceden hazırladığı programlar ile yürütmektedir. Bu nedenle eğitimin niteliği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Plan başka bir deyişle program değişik eğitimcilerce, farklı isimler altında, farklı tanımlarla temelde benzer olarak incelenmiştir.

Ertürk² programa “Yetişek” demektedir ve “belli öğrencileri, belli bir zaman sürecinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü”

¹ Eğitime Giriş dersinin adı yeni programda Öğretmenlik Mesleğine Giriş olarak değiştirilmiştir.

* Yrd. Doç. Dr. Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

² Ertürk, Selahattin, Eğitimde "Program" Geliştirme, Ankara, 1982, s.95.

olarak tanımlamaktadır. Erden³ eğitim programını; bir eğitim kurumunun amaçları doğrultusunda düzenlenmiş planlı eğitim faaliyetlerinin tümü olarak açıklamaktadır.

Eğitim programı, eğitim faaliyetlerinin en rasyonel ve düzenli bir şekilde nasıl yürütüleceğinin önceden ortaya konmasıdır. Başka bir deyişle eğitim programı; öğrencilerde geliştirilecek davranışların önceden saptanıp bir sıraya konması, bu davranışlara uygun kapsamın seçimi, hedef davranışların her bir bireye nasıl ve ne yolla ve ne kadar süre içinde kazandırılacağına saptanması, her bir öğrencinin bu davranışları kazanıp kazanmadığının yoklanması, bu sürecin ve verilerin ışığında programda ne gibi düzenlemelerin yapılacağına karar verilmesi gibi zor ve işbirliği içinde çalışmayı gerektiren faaliyetleri kapsamaktadır.

Eğitimin uğraşı alanı olan insan faktörünün özelliği, pek çok değişkenin etkisi altında olması ve davranış bilimlerindeki gelişmeler, program geliştirme sürecini zorunlu kılan nedenler arasında sayılabilir. Eğitim sistemleri ve politikalarında yapılan düzenlemelerin de eğitim programları aracılığı ile uygulandığı düşünülürse program geliştirme süreklilik isteyen bir çalışmadır. Sistematik bir program geliştirme çalışması üç aşamada gerçekleştirilir.

- 1- Eğitim Program Tasarımı; eğitim programının öğeleri düzenlenerek program oluşturulur⁴.
- 2- Eğitim programının uygulanması; Program tasarısı, uygulamada temel alınan bir klavuz kaynak kitaptır. Programın uygulayıcıları okul idarecileri ve öğretmenlerdir.
- 3- Eğitim programının değerlendirilmesi; çeşitli ölçme araçları ve gözlem ile bir eğitim programının etkililiği hakkında bilgi toplayarak, bu verilerin programın etkililiğinin ölçütü olan özelliklerle karşılaştırılıp program hakkında karar verme sürecidir⁵.

Eğitim Sürecinde Değerlendirme

Eğitim sürecinde değerlendirme iki amaçla yapılır. Birincisi, öğrenci başarısını değerlendirmedir. Bu durumda değerlendirilen obje öğrencidir. İkincisi, eğitim programının etkisini değerlendirmedir. Burada obje programdır. Eğitim programları, programın amaçlarını gerçekleştirmek üzere düzenlenmiş hedefler, kapsam, eğitim durumları ve değerlendirme öğelerinden oluşan bir sistemdir. Bir sistemin işleyip işlemediği ya da sistemde bir aksaklık olup olmadığı ürüne bakılarak anlaşılır. Üründe istenmeyen bir özellik varsa işlemlere ve girdiye bakılarak gerekli düzeltmeler yapılır. Program

³ Erden, Münire, Eğitimde Program Değerlendirme. Ankara,1995, s.2.

⁴ Ornstein, C.A. ve Hunkins, P.F. Curriculum: Foundations, Principles and Issues. New Jersey, Printice Hall. 1988.

⁵ Erden, a.g.e., s. 10.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

değerlendirme sürecinde de diğer sistemlerde olduğu gibi önce ürünün niteliğine ve girdi ile ürün arasındaki farka bakılarak sistemin etkililiği hakkında sonuca ulaşılabilir. Eğitim programlarının değerlendirilmesinde öğrencilerin davranışlarında hedefler doğrultusunda meydana gelen değişme gözlem, hedef dayanaklı testler ve tutum ölçekleri ile saptanır. Öğrencilerin giriş davranışları ile çıkış davranışları arasında hedefler doğrultusunda meydana gelen fark anlamlı ve istenilen nitelik ve nicelikte ise programın etkililiğine karar verilir. Yalnızca bu yaklaşımla yapılan değerlendirme programın tek tek öğelerinin yeterliliğine ilişkin yeterli bilgi vermez. Bu nedenle programın öğelerinin tek tek incelenmesi gerekmektedir. Bu tür değerlendirmeye öğelere dönük değerlendirme denir. Öğelere dönük değerlendirme, programın genel ve özel hedeflerinin, kapsamının, eğitim durumlarının, sınama durumlarının ve öğeler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi boyutlarından oluşur.

Yapılan bu çalışma programın öğelerinden eğitim durumunun değerlendirilmesini içermektedir. Eğitim durumunun değerlendirilmesinde araştırılması gereken belli başlı sorular vardır. Bunlar:

- 1- Hangi davranışların ve kapsamın öğrenilmesinde güçlükler var?
- 2- Öğretim programı ve günlük ders planı ile uygulama tutarlı mı?
- 3- Kullanılan yöntem etkili mi?
- 4- Öğretmen davranışları öğretim ilkelerine uygun mu?

Bu araştırmada, hangi davranışların ve kapsamın öğrenilmesinde güçlük var sorusu izleme testleri ile ayrıca yapılan başka bir çalışmanın sonuçlarıyla ortaya konduğu için ele alınmamıştır. İlgili dersin öğretmeni günlük ders planı yapmadığu için ikinci sorun da incelenememiştir. Öğretmen davranışlarının öğretim ilkelerine uygunluğu ile ilgili öğrenci görüşü alınarak veri toplanmıştır. Kullanılan yöntemin etkililiği ise doğal gözlem yapılarak önce kullanılan yöntem saptanmış daha sonra yöntemin uygulama ilkeleri belirlenmiş uygulamada bu ilkelere uygunluk araştırılmıştır.

Problem Cümlesi: Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü 1. sınıfında okutulan “Eğitime Giriş” dersi için geliştirilen öğretim programının eğitim durumu öğesi etkili midir?

Alt Problemler:

- I- “Eğitime Giriş” dersi öğretim programını uygulayan öğretmenin davranışları öğretim ilkelerine uygun mudur?
- II- Kullanılan yöntem etkili midir?

Yöntem: Bu araştırmada “Betimsel Survey” yöntemi kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evreni Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü (GNSEE) öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini ise “Eğitime Giriş” dersini alan 1. sınıf öğrencileridir.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın birinci alt problemine cevap aramak amacıyla anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu örneklem grubuna uygulanmıştır. Ankette, öğrenme-öğretme sürecinde uyulması gereken öğretim ilkeleri uzman kanısı alınarak ve kaynak taranarak maddeler halinde saptanmıştır. Madelerin karşısına ders öğretmenin bu ilkeleri uyguladığına ilişkin katılma dereceleri olarak, “tam katılıyorum”, “katılıyorum”, “karasızım”, “katılmıyorum”, “hiç katılmıyorum” kategorileri yer almıştır. Anketin güvenilirliği kontrol soruları ile sağlanmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi ile ilgili bilgi toplamak için doğal gözlem tekniğine baş vurulmuştur. Bunun için araştırmacı, araştırma konusu olan dersin her şubesinde önce doğal gözlem tekniği ile gözlediği her şeyi betimleyerek not alma yoluna gitmiştir. Böylelikle öğretmenin kullandığı yöntemle ilişkin niteliksel veriler elde edilmiştir. Ayrıca ikinci alt problem olan “Kullanılan yöntem etkili mi?” ile ilgili olarak derste uygulanan yöntemin uygulama ilkeleri kaynak taraması yapılarak saptanmış ve gözlem formu oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi: Anket uygulamasından elde edilen veriler, öğretmenin sınıfta öğretim ilkelerine uygun davranıp davranmadığı ile ilgili olarak tüm öğrencilere göre frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Gözlem formu ise; öğretim yönteminin etkililiği ile ilgili olarak “Gözlendi-Gözlenmedi” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Böylece sınıfta ikinci alt problemle ilgili gözlenen tüm etkileşimler ve bunların biçimi yazılı olarak rapor edilmiştir.

Bulgular ve Yorum:

I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum: Bu bölümde, “Eğitime Giriş” dersini alan öğrencilerin, ders öğretmenin öğretim ilkelerine uygun davranıp davranmadığına ilişkin görüşleri ele alınarak incelenmiş, bu amaçla hazırlanan 21 maddelik anketin sonuçları aşağıda tabloladıştırılarak bulgu ve yorumları verilmiştir. Öğretmenin öğretim ilkelerine uygun davranması ile ilgili “Eğitime Giriş” dersini alan öğrencilerin görüşleri frekans ve yüzde olarak Tablo -I de verilmiştir.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Ögesinin Değerlendirilmesi

TABLO –1. Öğretim İlkelerine Uygunluk

Anket Maddesi	Katılma Derecesi										Toplam
	Tam Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1	23	.29	44	.55	11	.14	2	.02			80
2	18	.22	38	.46	21	.25	6	.7			83
3	26	.31	26	.31	23	.28	7	.08	1	.01	83
4	44	.53	34	.41	3	.04	1	.01	1	.01	83
5	43	.52	36	.43	3	.04	1	.01			83
6	57	.69	24	.29	2	.02					83
7	51	.62	27	.33	3	.04	1	.01			82
8	16	.19	42	.50	20	.24	4	.05	1	.01	83
9	39	.47	30	.36	7	.08	7	.08			83
10	21	.25	46	.55	14	.17	1	.01	1	.01	83
11	16	.19	38	.46	22	.27	7	.08			83
12	59	.72	19	.23	2	.02	2	.02			82
13	49	.59	31	.37			3	.04			83
14	16	.19	23	.28	26	.31	11	.13	6	.07	82
15	12	.14	33	.40	23	.28	12	.14	3	.04	83
16	40	.49	29	.35	6	.7	5	.6	2	.2	82
17			1	.01	1	.01	29	.35	51	.62	82
18	2	.02	3	.04	3	.04	23	.28	51	.62	82
19			5	.06	7	.08	30	.36	41	.49	83
20	2	.02	1	.01	7	.08	38	.46	34	.41	82
21	57	.69	22	.27			3	.03	1	.01	83

Tablo 1’de görüldüğü gibi birinci anket maddesi olan “**Ders öğretmeni konu alanını çok iyi bilir**” görüşüne cevaplayıcıların % 84’ü tam katılıyorum ve katılıyorum kategorilerinde, ders öğretmenin konu alanını çok iyi bildiği görüşündedirler. Öğretmenlik mesleğinin önemli bir boyutu da konu alanı bilgisidir. Ders öğretmenin güçlü bir konu alanı bilgisine sahip olması, öğrenme – öğretme sürecine olumlu katkı getirebilir.

İkinci madde olan “**Öğretmen alanındaki araştırma ve yayınları izleyip derse yansıtır**” görüşüne cevaplayıcıların % 46 sı en fazla yüzde ile katılıyorum demişlerdir. Tam katılan ve katılanların oranı %68 dir. Ancak öğrencilerin dörtte biri (%25) bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre öğretmenin alanındaki yenilikleri izleyip derse yansıttığı söylenebilir. Öğrencilerin %25 inin kararsız olmaları ise Eğitim bilimi alanına karşı ilgileri olmadığından dersteki bilgilerin hangisinin yeni, orjinal ve araştırma sonucu olduğunu fark edememelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Üçüncü madde olan “**Öğretmen, öğrencilere ders dışı konularda da yardım eder**” fikrine öğrencilerin yarıdan fazlası (%62) katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda kararsız ya da katılmayan öğrenciler ise böyle bir yardıma gerek duymayan ya da almayanlar olabilir.

Dördüncü anket maddesi olan “**Öğretmen yanlışlarını kabul edip düzeltmeye çalışır**” görüşüne öğrencilerin %94’ü katılmaktadır. Öğretmenin bu davranışı dersteki eksik ve yanlış öğretimi engelleyebilir.

Beşinci anket maddesi olan “**Öğretmen öğrencilerin derse katılımını sağlar**” görüşüne öğrencilerin %95’i katılmaktadır. Öğrenme, yaşantı ürünü kalıcı davranış değişikliği meydana getirme süreci⁶ olarak tanımlanırsa, öğrenme-öğretme ortamında öğrenci bizzat davranışı yaparak öğrenme durumundadır. Bu nedenle öğrencinin derse katılımını sağlamak öğrenme düzeyini artırabilir.

Altıncı madde olan “**Öğretmen öğrenciler arasında ayırım yapmaz**” görüşüne cevaplayıcıların tamamına yakını (%98) tam katılmakta ya da katılmaktadır. Bu görüşe katılmayan öğrencinin olmaması bu sonucu daha da pekiştirmektedir.

Yedinci madde olan “**Öğretmen ders anlatırken açık ve anlaşılır dil kullanır**” görüşüne cevaplayıcıların % 95’i katılmaktadır. Derste açık ve anlaşılır bir dil kullanılması iletişim kurabilmenin temelini oluşturmaktadır.

Sekizinci madde olan “**Öğretmen ders konuları ile diğer konular arasında kolayca bağ kurar**” görüşüne katılımcıların %19’u tam katılmakta, %50’si katılmaktadır, %24’ü kararsız, %5’i katılmamakta, %1’i ise hiç katılmamaktadır. Bu sonuçlara göre öğretmenin ders konuları ile diğer konular

⁶ Ertürk, a.g.e., s.78.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Ögesinin Değerlendirilmesi

arasında bağ kurduğu söylenebilir. Ancak bu konuda %24'lük bir kararsız katılımcı grubu vardır. Eğitim durumu düzenlenirken ders konuları ile diğer konular birbirini desteklemeli, aralarında bağlar kurulabilmelidir.

Dokuzuncu madde olan “**Öğretmen dersi belli bir grup öğrenci ile yürütmez**” görüşüne öğrencilerin %83'ü katılmaktadır. Bu sonuca göre öğretmenin derse katılımı yaygınlaştırdığı söylenebilir. Bu sonuç anketin “Öğretmen öğrencilerin derse katılımını sağlar” maddesi ile de tutarlıdır.

Anketin onuncu maddesi olan “**Öğretmen ders konuları ile ilgili öğrenci sorularına doyurucu yanıtlar verir**” görüşüne öğrencilerin %71'i katılmıştır. Bu durumda öğretmenin büyük ölçüde öğrencilerin sorularına doyurucu cevaplar verdiği söylenebilir. Küçük bir katılımcı grubun ise aldıkları cevapların doyuruculuğu konusunda kararsız ve katılmadıkları söylenebilir.

On birinci madde olan “**Öğretmen derse olan ilgiyi sürekli canlı tutar**” görüşüne öğrencilerin %19'u tam katılıyor, %46'sı katılıyor, %27'si kararsız, %8'i katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin yarıdan fazlası öğretmenin derse olan ilgiyi sürekli canlı tuttuğunu belirtmektedir. Ancak bu konuda grubun bir bölümü (%27) karar veremediklerini, bir bölümü ise (%8) ilgilerinin sürekli canlı tutulmadığını belirtmişlerdir. İlgi ve dikkatin öğrenmede önemli rol oynadığı araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur.

On ikinci madde olan “**Öğretmen dersle ilgili tartışmalarda herkese söz hakkı verir**” görüşüne öğrencilerin %95'i katılmaktadır. Grubun tamamına yakınının bu görüşü taşıması sınıfta demokratik bir ortamdan söz edebilmemize yardım etmektedir.

On üçüncü madde olan “**Öğretmen dersle ilgili öğrenci sorularını dikkatle dinler**” görüşüne cevaplayıcıları %96'sı katılmaktadır. Derste öğrencilerine önem veren bir öğretmen onların dersle ilgili düşünce, fikir, görüş ve sorularına önem vermelidir. Bu sayede öğrencilerin öğretmene karşı güven duygusu gelişebilir. Bu görüşte kararsız kimsenin olmaması öğretmenin en azından bu ilkeyi uygulamada tutarlı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

On dördüncü madde olan “**Öğretmen tahtayı düzenli kullanır**” görüşüne cevaplayıcıların %19'u tam katıldıklarını, %28'i katıldıklarını, %31'i karar veremediklerini, %13'ü katılmadıklarını, %7'si hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir. Bu veriler göre; bu maddeye ilişkin öğrenci görüşleri her kategoriye dağılmıştır. Buna göre, öğretmenin tahtayı bazen düzenli, bazen düzensiz, bazende kullanmadığı sonucu ağırlıktadır. Kararsızların oranının fazla olması öğretmenin bu ilkeyi uygulamada tutarlı olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

On beşinci madde olan “**Öğretmen ders anlatırken yaşamdan bol örnekler verir**” görüşü incelendiğinde grubun yarısından az fazlasına (%54)

göre öğretmenin ders anlatırken yaşamdan örnekler verdiği söylenebilir. Grubun öteki yarısı ise kararsız (%28) ya da katılmadıklarını (%18) belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, öğretmenin yaşamdan bol örnekler verdiği sonucu sınıfta hakim bir görüş olarak ortaya çıkmamaktadır. Özellikle kavram ve ilke öğretiminde örneklerden yararlanılması öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkiye sahiptir⁷.

On altıncı madde olan **“Öğretmen ders sonunda anlatılanları özetler”** görüşüne grubun %84’ü katılmaktadır. Bu sonuca göre, öğretmenin ders sonunda anlatılanları özetlediği söylenebilir. Özetleme ile kalıcılığı sağlayıcı tekrar yapıldığı gibi anlamlı öğrenme de sağlanabilir.

On yedinci madde, **“Öğretmen öğrencilerin derse katılımına önem vermez”** görüşüne katılmayanlar grubun %98’ini oluşturmaktadır. Bu sonuca göre öğretmen derse katılımı önem vermektedir. Bu maddenin sonuçları anketin 5. maddesi olan, **“Öğretmen öğrencilerin derse katılımını sağlar”** görüşü ile yüksek bir tutarlılık göstermektedir. Anket maddeleri arasındaki bu tutarlılık **anketin güvenilirliğinin** delili olarak görülebilir.

On sekizinci madde olan **“Öğretmenin ders anlatırken kullandığı jest ve mimikler rahatsız edicidir”** görüşüne grubun %90’ı katılmadığını belirtmiştir. Bu sonuca göre, öğretmenin ders anlatırken rahatsız edici jest ve mimikleri olduğu söylenemez.

On dokuzuncu madde olan **“Öğretmen konu alanına hakim değildir”** görüşüne grubun %85’i katılmamıştır. Bu sonuca göre, sınıftaki egemen görüş öğretmen konu alanına hakimdir. Bu bulgu anketin 1. maddesinin sonucu ile de tam tutarlılık göstermektedir.

Anketin yirminci maddesi olan **“Öğretmenin derste konu ile ilgili sorulara verdiği yanıtlar doyurucu değildir”** görüşüne cevaplayıcıların %87’si katılmamaktadır. Bu sonuca göre, öğretmenin konu ile ilgili sorulara verdiği yanıtlar grubun büyük bölümü tarafından doyurucu bulunmaktadır. Bu sonuç anketin 10. maddesinin sonuçları ile de tutarlıdır.

Anketin yirmi birinci ve son maddesi olan **“Öğretmen derse zamanında gelir”** görüşüne cevaplayıcıların tamamına yakını (%96) katılmaktadır. Buna göre öğretmenin derse zamanında geldiği söylenebilir. Kararsızların olmaması öğretmenin bu ilkede tutarlı olduğunu gösterir.

II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu: İkinci alt problem olan “Eğitime Giriş dersinde kullanılan öğretim yöntemleri etkili mi?” sorusuna cevap aramak için doğal gözlem yapılmıştır. Öncelikle derste hangi öğretim yöntemlerinin kullanıldığı gözlemlerle belirlenmiştir.

⁷ Erden, Münire ve Yasemin Akman, Eğitim Psikolojisi : Gelişim - Öğrenme - Öğretme, Ankara, 1995, s.202.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

Daha sonra çeşitli kaynaklar taranarak ve uzman kanılarına dayanılarak derste kullanılan yöntemlerin uygulama ilkeleri saptanmıştır. Bu işlemlerden sonra tekrar gözlem yapılarak yöntemlerin ilkelere uygun kullanılıp kullanılmadığı gözlenmiştir. Derste uygulanan yöntemi belirlemek amacıyla yapılan gözlem sonucunda Eğitime Giriş dersinin eğitim durumları sürecinde Anlatım, Soru-Cevap, Tartışma yöntemlerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Bu üç yöntemin uygulama ilkeleri ve bunlara uygun davranma ile ilgili gözlem formları her yöntem için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Anlatım yönteminin uygulama ilkeleri ve bunlara uyulup uyulmadığını gösteren gözlem formu Tablo-2’de sunulmuştur.

TABLO 2
Eğitime Giriş Dersinde Anlatım Yönteminin Etkili Kullanımına İlişkin
Gözlem Formu

Davranışlar	Gözlendi	Gözlenmedi
Anlatımda;		
1- öğrencilere içten davranma	x	
2- kibirli olma		x
3- öğrencilerin özel ilgi ve gereksinimlerine cevap verme	x	
4- hazırlanan notlara uygun davranma	x	
5- konuya uygun yaşamdan örnekler verme	x	
6- resimler, araç-gereçler vb ile anlatımı zenginleştirme		x
7- ders kitabını aynen anlatma	x	
8- ses tonunu iyi kullanarak anlatımı tek düzelikten kurtarma	x	
9- benzerlik ve farklılıklardan yararlanarak karşılaştırma yapma	x	
10- yazı tahtasını, önemli noktaları vurgulamak için anlatım aracı olarak kullanma		x
11- uzman kanıları ile destekleme	x	
12- sorulardan yararlanarak yalın anlatımdan sakınma	x	
13- basit, yalın, anlaşılır cümleler kurma	x	
14- yeri gelince espirilere başvurma	x	
15- öğrencilere soru sorma olanağı verme	x	
16- standart Türkçe kullanma	x	
17-göz iletişimi ile sınıfın bütününe ulaşma		x
18- konunun açık hale gelmesi için tartışma açma	x	
19- önemli kişilerin görüşleri ile anlatımı zenginleştirme	x	

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen eğitim durumlarında yer yer anlatım tekniğine başvurmuştur. Anlatım yaparken ders kitabından anlatım yaparak anlatım kaynağı olarak kitabı seçmiştir. Anlatımı zenginleştirici materyaller, tahtayı kullanma davranışları gözlenememiştir. Bunun dışında öğretmenin diğer anlatım ilkelerine uygun davranarak bu yöntemi etkili kullandığı söylenebilir. Derste geçen kavramlar, ilkeler, olgular kitaptan aynen anlatılırken, öğretmen kendi cümleleriyle yere yer destekler yapmaktadır. İlgi dağıldığında informal öğretmen konuşmasına geçildiği gözlenmiştir.

TABLO-3

Eğitime Giriş Dersinde Tartışma Yönteminin Etkili Kullanımına İlişkin
Gözlem Formu

Davranışlar	Gözlendi	Gözlenmedi
1- Tartışmaya katılanlara kişiyle değil yalnız fikir ve sorunla ilgilenilmesi gerektiğini hatırlatma	x	
2- Özgürce tartışılacak bir sınıf havası oluşturma	x	
3- Tartışmayı bazı öğrencilerin tekeline almasını engelleme	x	
4- Tartışma ilerledikçe konuyu özetleme		x
5- Tartışmada konu dışına çıkılacak sapmaları önleme		x
6- Tartışmada isteyene söz verme	x	
7- Tartışmada hoşgörölü, sabırlı ve açık görüşlü olma	x	
8- Tartışmayı zamanında bitirme	x	
9- Tartışmaya katılanların fikirlerine önem verme	x	

Tablo 3’de görüldüğü gibi, öğretmen eğitim durumlarında tartışma yöntemine de yer vermektedir. Bu amaçla öğrencileri tartışmaya cesaretlendirici ifadeleri gözlenmiştir. Tartışma boyunca hoşgörölü ve her düşünceye açıklık gözlenmiştir. Sınıf tartışmasında farklı görüşler öğretmen söz vermeden de ortaya çıkabilecek kadar özgür bir tartışma ortamı gözlenmiştir. Bununla beraber yan fikirlere sapmalar ve konunun dağılma tehlikesi belirlediği ve bunları engellemek için tartışma sonucunun özetlenmediği gözlenmiştir. Tartışmanın yönünün, öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci etkileşimi biçiminde olduğu gözlenmiştir.

TABLO - 4

Eğitime Giriş Dersinde Soru-Cevap Yönteminin Etkili Kullanımına İlişkin
Gözlem Formu

Davranışlar	Gözlendi	Gözlenmedi
1- Derste öğrencilerden gelen yanıtlara göre soruları geliştirme	x	
2- Basit, kolay takip edilen açık-anlaşılır sorular sorma		x
3-Cevabı belirgin ve sınırlı sorular sorma		x
4- Kapalı uçlu sorulara yer verme		x
5- Öğrencinin yanıtlayamayacağı kadar zor sorular sorma		x
6-Öğrencinin yanıtlayabileceğinden çok basit sorular sorma		x
7- Kim, niçin, hangisi, neden, nasıl, size göre... vb. kelime ve soru kelimelerini kullanarak soru sormaya özen gösterme	x	
8- Soruları tüm sınıfa sorup biaz bekleyip istediğine söz verme	x	
9- Yanıtlar için uygun zaman tanıma	x	
10- Cevabı tam verilemeyen soruların cevaplanmasına başka öğrencilerin yardım etmesini sağlama	x	
11- Sınıfta duyulmayan cevaları yüksek sesle tekrarlatma		x
12- Doğru cevap verenlere,“iyi, güzel, aferin, teşekkür ederim”vb.sözler söyleme	x	
13- Yanlış cevap verenleri sınıf önünde utandırma		x
14- Anlaşılmayan soruları anlayan öğrencilere tekrarlatma		x
15- Dikkatsiz, ilgisiz öğrencilerin dikkat ve ilgilerini çekmek için onlara doğrudan soru yöneltme	x	
16- Cevaplara dönüt verme	x	

Tablo-4’de görüldüğü gibi, eğitim durumu sürecinde öğretmen soru-cevap yöntemini de uygulamaktadır. Bu durum, öğretmenin öğrenciye, öğrencinin öğretmene, öğrencinin öğrenciye soru sorması şeklinde

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

gözlenmiştir. Yer yer sorular ders kitabındaki başlıkların soru biçimine dönüştürülmesi ile oluşturulan kapsamlı, cevabı belirsiz sorular olarak ortaya çıkmıştır. Soruların anlaşılabilmesi için sık sık yan sorular ile desteklenmiştir. Açık uçlu soruların ağırlıklı olduğu gözlenmiştir.

Anlatım, tartışma, soru-cevap yöntemlerinin kullanılması ile öğretmen merkezli bir eğitim durumu sürecinden uzak, katılımcı bir eğitim ortamı oluşturulmuştur. Yüksek okul düzeyindeki öğrenci grubunda anlatım dersin 3/1’ini kesintisiz olarak oluřturmamalıdır⁸. Öğrencilerin düşüncelerini yansıtabileceği katılımcı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır. Bu bağlamda Eğitime Giriş dersinde eğitim durumları sürecinde kullanılan yöntemler isabetli seçilmiştir. Kullanım ilkelerine büyük ölçüde uyulduğu ve yöntemlerin etkili olduğu gözlem sonuçlarına göre söylenebilir.

ÖNERİLER

- 1-Ders öğretmeni derste eğitim araç-gereçlerinden yararlanarak derse görsel zenginlik katmalı.
- 2-Anlatımda ders kitabına sıkı sıkı bağlı kalma fikrinden uzaklaşmalı. Diğer kaynaklara ulaşma gayreti göstererek sınıfa zengin bilgiler taşınmalı.
- 3-Dersle ilgili tartışmalarda konudan uzaklaşma eğilimlerini engelleyici tedbirler almalı.
- 4-Bu sonuçlar, Eğitime Giriş dersi programının diğer öğelerinden elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmalı.
- 5-Araştırma geliştirme ve değerlendirme çalışmaları süreklilik göstermeli.

KAYNAKÇA

- ERDEN, Münire, Eğitimde Program Değerlendirme, Ankara, 1995, s.2.
- ERDEN, Münire ve Yasemin Akman, Eğitim Psikolojisi:Gelişim-Öğrenme-Öğretme, Ankara,1995, s.202
- ERTÜRK, Selahattin, Eğitimde “Program” Geliştirme, Ankara, 1982, s.95.
- ORNSTEIN, C.A. ve Hunkins, P.F. Curriculum: Foundations, Principles and Issues. New Jersey, Prentice Hall. 1988.
- SÖNMEZ, Veysel, Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Ankara, 1994, s.158

⁸ Sönmez, Veysel, Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Ankara, 1994, s.158.

“EĞİTİME GİRİŞ” DERSİ PROGRAMININ EĞİTİM DURUMLARI ÖĞESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İzzet GÖRGEN*

ÖZET

Bu araştırma bir program değerlendirme çalışmasıdır. Araştırmada, Eğitime Giriş Dersi öğretim programının eğitim durumu öğesinin etkililiği değerlendirilmiştir. Bu amaçla, öğretmenin öğretim sürecinde öğretim ilkelerine uygun davranıp davranmadığı ile öğretim yöntemlerini etkili kullanıp kullanmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenin öğretim sürecinde anlatım, soru-cevap, tartışma yöntemlerini etkili kullandığı ayrıca öğretim ilkelerine de uygun davrandığı gözlenmiştir.

ABSTRACT

This research is a study of curriculum evaluation. The effectiveness of the elements in the educational situations for the course, introduction of educational curriculum has been evaluated. The research had two aims, one is to find whether the teacher applies teaching principles in his class or teaching methods were used effectively. It was found that the teacher used his teaching tutoring, questioning-answering, and discussion, so effectively during his teaching process and it has been observed that the teacher acted suitably to teaching principles.

GİRİŞ

Günümüzde hızla değişen dünyada istendik davranışlara sahip bireyi yetiştirme faaliyetleri gittikçe artan bir öneme sahiptir. Çağımızda bu görevi yaygın olarak okul denilen eğitim kurumları yerine getirmektedir. Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli uğraşları arasında yer almaktadır. Eğitim kurumları, tüm eğitim faaliyetlerini önceden hazırladığı programlar ile yürütmektedir. Bu nedenle eğitimin niteliği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Plan başka bir deyişle program değişik eğitimcilerce, farklı isimler altında, farklı tanımlarla temelde benzer olarak incelenmiştir.

Ertürk² programa “Yetişek” demek ve “belli öğrencileri, belli bir zaman sürecinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü”

¹ Eğitime Giriş dersinin adı yeni programda Öğretmenlik Mesleğine Giriş olarak değiştirilmiştir.

* Yrd. Doç. Dr. Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

² Ertürk, Selahattin, Eğitimde "Program" Geliştirme, Ankara, 1982, s.95.

olarak tanımlamaktadır. Erden³ eğitim programını; bir eğitim kurumunun amaçları doğrultusunda düzenlenmiş planlı eğitim faaliyetlerinin tümü olarak açıklamaktadır.

Eğitim programı, eğitim faaliyetlerinin en rasyonel ve düzenli bir şekilde nasıl yürütüleceğinin önceden ortaya konmasıdır. Başka bir deyişle eğitim programı; öğrencilerde geliştirilecek davranışların önceden saptanıp bir sıraya konması, bu davranışlara uygun kapsamın seçimi, hedef davranışların her bir bireye nasıl ve ne yolla ve ne kadar süre içinde kazandırılacağına saptanması, her bir öğrencinin bu davranışları kazanıp kazanmadığının yoklanması, bu sürecin ve verilerin ışığında programda ne gibi düzenlemelerin yapılacağına karar verilmesi gibi zor ve işbirliği içinde çalışmayı gerektiren faaliyetleri kapsamaktadır.

Eğitimin uğraşı alanı olan insan faktörünün özelliği, pek çok değişkenin etkisi altında olması ve davranış bilimlerindeki gelişmeler, program geliştirme sürecini zorunlu kılan nedenler arasında sayılabilir. Eğitim sistemleri ve politikalarında yapılan düzenlemelerin de eğitim programları aracılığı ile uygulandığı düşünülürse program geliştirme süreklilik isteyen bir çalışmadır. Sistematik bir program geliştirme çalışması üç aşamada gerçekleştirilir.

- 1- Eğitim Program Tasarımı; eğitim programının öğeleri düzenlenerek program oluşturulur⁴.
- 2- Eğitim programının uygulanması; Program tasarısı, uygulamada temel alınan bir klavuz kaynak kitaptır. Programın uygulayıcıları okul idarecileri ve öğretmenlerdir.
- 3- Eğitim programının değerlendirilmesi; çeşitli ölçme araçları ve gözlem ile bir eğitim programının etkililiği hakkında bilgi toplayarak, bu verilerin programın etkililiğinin ölçütü olan özelliklerle karşılaştırılıp program hakkında karar verme sürecidir⁵.

Eğitim Sürecinde Değerlendirme

Eğitim sürecinde değerlendirme iki amaçla yapılır. Birincisi, öğrenci başarısını değerlendirmedir. Bu durumda değerlendirilen obje öğrencidir. İkincisi, eğitim programının etkisini değerlendirmedir. Burada obje programdır. Eğitim programları, programın amaçlarını gerçekleştirmek üzere düzenlenmiş hedefler, kapsam, eğitim durumları ve değerlendirme öğelerinden oluşan bir sistemdir. Bir sistemin işleyip işlemediği ya da sistemde bir aksaklık olup olmadığı ürüne bakılarak anlaşılır. Üründe istenmeyen bir özellik varsa işlemlere ve girdiye bakılarak gerekli düzeltmeler yapılır. Program

³ Erden, Münire, Eğitimde Program Değerlendirme. Ankara,1995, s.2.

⁴ Ornstein, C.A. ve Hunkins, P.F. Curriculum: Foundations, Principles and Issues. New Jersey, Printice Hall. 1988.

⁵ Erden, a.g.e., s. 10.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

değerlendirme sürecinde de diğer sistemlerde olduğu gibi önce ürünün niteliğine ve girdi ile ürün arasındaki farka bakılarak sistemin etkililiği hakkında sonuca ulaşılabilir. Eğitim programlarının değerlendirilmesinde öğrencilerin davranışlarında hedefler doğrultusunda meydana gelen değişme gözlem, hedef dayanaklı testler ve tutum ölçekleri ile saptanır. Öğrencilerin giriş davranışları ile çıkış davranışları arasında hedefler doğrultusunda meydana gelen fark anlamlı ve istenilen nitelik ve nicelikte ise programın etkililiğine karar verilir. Yalnızca bu yaklaşımla yapılan değerlendirme programın tek tek öğelerinin yeterliliğine ilişkin yeterli bilgi vermez. Bu nedenle programın öğelerinin tek tek incelenmesi gerekmektedir. Bu tür değerlendirmeye öğelere dönük değerlendirme denir. Öğelere dönük değerlendirme, programın genel ve özel hedeflerinin, kapsamının, eğitim durumlarının, sınama durumlarının ve öğeler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi boyutlarından oluşur.

Yapılan bu çalışma programın öğelerinden eğitim durumunun değerlendirilmesini içermektedir. Eğitim durumunun değerlendirilmesinde araştırılması gereken belli başlı sorular vardır. Bunlar:

- 1- Hangi davranışların ve kapsamın öğrenilmesinde güçlükler var?
- 2- Öğretim programı ve günlük ders planı ile uygulama tutarlı mı?
- 3- Kullanılan yöntem etkili mi?
- 4- Öğretmen davranışları öğretim ilkelerine uygun mu?

Bu araştırmada, hangi davranışların ve kapsamın öğrenilmesinde güçlük var sorusu izleme testleri ile ayrıca yapılan başka bir çalışmanın sonuçlarıyla ortaya konduğu için ele alınmamıştır. İlgili dersin öğretmeni günlük ders planı yapmadığu için ikinci sorun da incelenememiştir. Öğretmen davranışlarının öğretim ilkelerine uygunluğu ile ilgili öğrenci görüşü alınarak veri toplanmıştır. Kullanılan yöntemin etkililiği ise doğal gözlem yapılarak önce kullanılan yöntem saptanmış daha sonra yöntemin uygulama ilkeleri belirlenmiş uygulamada bu ilkelere uygunluk araştırılmıştır.

Problem Cümlesi: Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü 1. sınıfında okutulan “Eğitime Giriş” dersi için geliştirilen öğretim programının eğitim durumu öğesi etkili midir?

Alt Problemler:

- I- “Eğitime Giriş” dersi öğretim programını uygulayan öğretmenin davranışları öğretim ilkelerine uygun mudur?
- II- Kullanılan yöntem etkili midir?

Yöntem: Bu araştırmada “Betimsel Survey” yöntemi kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evreni Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü (GNSEE) öğrencileridir. Araştırmanın örneklemi ise “Eğitime Giriş” dersini alan 1. sınıf öğrencileridir.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın birinci alt problemine cevap aramak amacıyla anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu örneklem grubuna uygulanmıştır. Ankette, öğrenme-öğretme sürecinde uyulması gereken öğretim ilkeleri uzman kanısı alınarak ve kaynak taranarak maddeler halinde saptanmıştır. Madelerin karşısına ders öğretmenin bu ilkeleri uyguladığına ilişkin katılma dereceleri olarak, “tam katılıyorum”, “katılıyorum”, “karasızım”, “katılmıyorum”, “hiç katılmıyorum” kategorileri yer almıştır. Anketin güvenilirliği kontrol soruları ile sağlanmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi ile ilgili bilgi toplamak için doğal gözlem tekniğine baş vurulmuştur. Bunun için araştırmacı, araştırma konusu olan dersin her şubesinde önce doğal gözlem tekniği ile gözlediği her şeyi betimleyerek not alma yoluna gitmiştir. Böylelikle öğretmenin kullandığı yöntemle ilişkin niteliksel veriler elde edilmiştir. Ayrıca ikinci alt problem olan “Kullanılan yöntem etkili mi?” ile ilgili olarak derste uygulanan yöntemin uygulama ilkeleri kaynak taraması yapılarak saptanmış ve gözlem formu oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi: Anket uygulamasından elde edilen veriler, öğretmenin sınıfta öğretim ilkelerine uygun davranıp davranmadığı ile ilgili olarak tüm öğrencilere göre frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Gözlem formu ise; öğretim yönteminin etkililiği ile ilgili olarak “Gözlendi-Gözlenmedi” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Böylece sınıfta ikinci alt problemle ilgili gözlenen tüm etkileşimler ve bunların biçimi yazılı olarak rapor edilmiştir.

Bulgular ve Yorum:

I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum: Bu bölümde, “Eğitime Giriş” dersini alan öğrencilerin, ders öğretmeninin öğretim ilkelerine uygun davranıp davranmadığına ilişkin görüşleri ele alınarak incelenmiş, bu amaçla hazırlanan 21 maddelik anketin sonuçları aşağıda tablolaştırılarak bulgu ve yorumları verilmiştir. Öğretmenin öğretim ilkelerine uygun davranması ile ilgili “Eğitime Giriş” dersini alan öğrencilerin görüşleri frekans ve yüzde olarak Tablo -I de verilmiştir.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Ögesinin Değerlendirilmesi

TABLO –1. Öğretim İlkelerine Uygunluk

Anket Maddesi	Katılma Derecesi										Toplam
	Tam Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1	23	.29	44	.55	11	.14	2	.02			80
2	18	.22	38	.46	21	.25	6	.7			83
3	26	.31	26	.31	23	.28	7	.08	1	.01	83
4	44	.53	34	.41	3	.04	1	.01	1	.01	83
5	43	.52	36	.43	3	.04	1	.01			83
6	57	.69	24	.29	2	.02					83
7	51	.62	27	.33	3	.04	1	.01			82
8	16	.19	42	.50	20	.24	4	.05	1	.01	83
9	39	.47	30	.36	7	.08	7	.08			83
10	21	.25	46	.55	14	.17	1	.01	1	.01	83
11	16	.19	38	.46	22	.27	7	.08			83
12	59	.72	19	.23	2	.02	2	.02			82
13	49	.59	31	.37			3	.04			83
14	16	.19	23	.28	26	.31	11	.13	6	.07	82
15	12	.14	33	.40	23	.28	12	.14	3	.04	83
16	40	.49	29	.35	6	.7	5	.6	2	.2	82
17			1	.01	1	.01	29	.35	51	.62	82
18	2	.02	3	.04	3	.04	23	.28	51	.62	82
19			5	.06	7	.08	30	.36	41	.49	83
20	2	.02	1	.01	7	.08	38	.46	34	.41	82
21	57	.69	22	.27			3	.03	1	.01	83

Tablo 1’de görüldüğü gibi birinci anket maddesi olan “**Ders öğretmeni konu alanını çok iyi bilir**” görüşüne cevaplayıcıların % 84’ü tam katılıyorum ve katılıyorum kategorilerinde, ders öğretmenin konu alanını çok iyi bildiği görüşündedirler. Öğretmenlik mesleğinin önemli bir boyutu da konu alanı bilgisidir. Ders öğretmenin güçlü bir konu alanı bilgisine sahip olması, öğrenme – öğretme sürecine olumlu katkı getirebilir.

İkinci madde olan “**Öğretmen alanındaki araştırma ve yayınları izleyip derse yansıtır**” görüşüne cevaplayıcıların % 46 sı en fazla yüzde ile katılıyorum demişlerdir. Tam katılan ve katılanların oranı %68 dir. Ancak öğrencilerin dörtte biri (%25) bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre öğretmenin alanındaki yenilikleri izleyip derse yansıttığı söylenebilir. Öğrencilerin %25 inin kararsız olmaları ise Eğitim bilimi alanına karşı ilgileri olmadığından dersteki bilgilerin hangisinin yeni, orjinal ve araştırma sonucu olduğunu fark edememelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Üçüncü madde olan “**Öğretmen, öğrencilere ders dışı konularda da yardım eder**” fikrine öğrencilerin yarısından fazlası (%62) katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda kararsız ya da katılmayan öğrenciler ise böyle bir yardıma gerek duymayan ya da almayanlar olabilir.

Dördüncü anket maddesi olan “**Öğretmen yanlışlarını kabul edip düzeltmeye çalışır**” görüşüne öğrencilerin %94’ü katılmaktadır. Öğretmenin bu davranışı dersteki eksik ve yanlış öğretimi engelleyebilir.

Beşinci anket maddesi olan “**Öğretmen öğrencilerin derse katılımını sağlar**” görüşüne öğrencilerin %95’i katılmaktadır. Öğrenme, yaşantı ürünü kalıcı davranış değişikliği meydana getirme süreci⁶ olarak tanımlanırsa, öğrenme-öğretme ortamında öğrenci bizzat davranışı yaparak öğrenme durumundadır. Bu nedenle öğrencinin derse katılımını sağlamak öğrenme düzeyini artırabilir.

Altıncı madde olan “**Öğretmen öğrenciler arasında ayırım yapmaz**” görüşüne cevaplayıcıların tamamına yakını (%98) tam katılmakta ya da katılmaktadır. Bu görüşe katılmayan öğrencinin olmaması bu sonucu daha da pekiştirmektedir.

Yedinci madde olan “**Öğretmen ders anlatırken açık ve anlaşılır dil kullanır**” görüşüne cevaplayıcıların % 95’i katılmaktadır. Derste açık ve anlaşılır bir dil kullanılması iletişim kurabilmenin temelini oluşturmaktadır.

Sekizinci madde olan “**Öğretmen ders konuları ile diğer konular arasında kolayca bağ kurar**” görüşüne katılımcıların %19’u tam katılmakta, %50’si katılmaktadır, %24’ü kararsız, %5’i katılmamakta, %1’i ise hiç katılmamaktadır. Bu sonuçlara göre öğretmenin ders konuları ile diğer konular

⁶ Ertürk, a.g.e., s.78.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Ögesinin Değerlendirilmesi

arasında bağ kurduğu söylenebilir. Ancak bu konuda %24'lük bir kararsız katılımcı grubu vardır. Eğitim durumu düzenlenirken ders konuları ile diğer konular birbirini desteklemeli, aralarında bağlar kurulabilmelidir.

Dokuzuncu madde olan “**Öğretmen dersi belli bir grup öğrenci ile yürütmez**” görüşüne öğrencilerin %83'ü katılmaktadır. Bu sonuca göre öğretmenin derse katılımı yaygınlaştırdığı söylenebilir. Bu sonuç anketin “Öğretmen öğrencilerin derse katılımını sağlar” maddesi ile de tutarlıdır.

Anketin onuncu maddesi olan “**Öğretmen ders konuları ile ilgili öğrenci sorularına doyurucu yanıtlar verir**” görüşüne öğrencilerin %71'i katılmıştır. Bu durumda öğretmenin büyük ölçüde öğrencilerin sorularına doyurucu cevaplar verdiği söylenebilir. Küçük bir katılımcı grubun ise aldıkları cevapların doyuruculuğu konusunda kararsız ve katılmadıkları söylenebilir.

On birinci madde olan “**Öğretmen derse olan ilgiyi sürekli canlı tutar**” görüşüne öğrencilerin %19'u tam katılıyor, %46'sı katılıyor, %27'si kararsız, %8'i katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin yarıdan fazlası öğretmenin derse olan ilgiyi sürekli canlı tuttuğunu belirtmektedir. Ancak bu konuda grubun bir bölümü (%27) karar veremediklerini, bir bölümü ise (%8) ilgilerinin sürekli canlı tutulmadığını belirtmişlerdir. İlgi ve dikkatin öğrenmede önemli rol oynadığı araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur.

On ikinci madde olan “**Öğretmen dersle ilgili tartışmalarda herkese söz hakkı verir**” görüşüne öğrencilerin %95'i katılmaktadır. Grubun tamamına yakınının bu görüşü taşıması sınıfta demokratik bir ortamdan söz edebilmemize yardım etmektedir.

On üçüncü madde olan “**Öğretmen dersle ilgili öğrenci sorularını dikkatle dinler**” görüşüne cevaplayıcıları %96'sı katılmaktadır. Derste öğrencilerine önem veren bir öğretmen onların dersle ilgili düşünce, fikir, görüş ve sorularına önem vermelidir. Bu sayede öğrencilerin öğretmene karşı güven duygusu gelişebilir. Bu görüşte kararsız kimsenin olmaması öğretmenin en azından bu ilkeyi uygulamada tutarlı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

On dördüncü madde olan “**Öğretmen tahtayı düzenli kullanır**” görüşüne cevaplayıcıların %19'u tam katıldıklarını, %28'i katıldıklarını, %31'i karar veremediklerini, %13'ü katılmadıklarını, %7'si hiç katılmadıklarını bildirmişlerdir. Bu veriler göre; bu maddeye ilişkin öğrenci görüşleri her kategoriye dağılmıştır. Buna göre, öğretmenin tahtayı bazen düzenli, bazen düzensiz, bazende kullanmadığı sonucu ağırlıktadır. Kararsızların oranının fazla olması öğretmenin bu ilkeyi uygulamada tutarlı olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

On beşinci madde olan “**Öğretmen ders anlatırken yaşamdan bol örnekler verir**” görüşü incelendiğinde grubun yarısından az fazlasına (%54)

göre öğretmenin ders anlatırken yaşamdan örnekler verdiği söylenebilir. Grubun öteki yarısı ise kararsız (%28) ya da katılmadıklarını (%18) belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, öğretmenin yaşamdan bol örnekler verdiği sonucu sınıfta hakim bir görüş olarak ortaya çıkmamaktadır. Özellikle kavram ve ilke öğretiminde örneklerden yararlanılması öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkiye sahiptir⁷.

On altıncı madde olan “**Öğretmen ders sonunda anlatılanları özetler**” görüşüne grubun %84’ü katılmaktadır. Bu sonuca göre, öğretmenin ders sonunda anlatılanları özetlediği söylenebilir. Özetleme ile kalıcılığı sağlayıcı tekrar yapıldığı gibi anlamlı öğrenme de sağlanabilir.

On yedinci madde, “**Öğretmen öğrencilerin derse katılımına önem vermez**” görüşüne katılmayanlar grubun %98’ini oluşturmaktadır. Bu sonuca göre öğretmen derse katılımı önem vermektedir. Bu maddenin sonuçları anketin 5. maddesi olan, “**Öğretmen öğrencilerin derse katılımını sağlar**” görüşü ile yüksek bir tutarlılık göstermektedir. Anket maddeleri arasındaki bu tutarlılık **anketin güvenilirliğinin** delili olarak görülebilir.

On sekizinci madde olan “**Öğretmenin ders anlatırken kullandığı jest ve mimikler rahatsız edicidir**” görüşüne grubun %90’ı katılmadığını belirtmiştir. Bu sonuca göre, öğretmenin ders anlatırken rahatsız edici jest ve mimikleri olduğu söylenemez.

On dokuzuncu madde olan “**Öğretmen konu alanına hakim değildir**” görüşüne grubun %85’i katılmamıştır. Bu sonuca göre, sınıftaki egemen görüş öğretmen konu alanına hakimdir. Bu bulgu anketin 1. maddesinin sonucu ile de tam tutarlılık göstermektedir.

Anketin yirminci maddesi olan “**Öğretmenin derste konu ile ilgili sorulara verdiği yanıtlar doyurucu değildir**” görüşüne cevaplayıcıların %87’si katılmamaktadır. Bu sonuca göre, öğretmenin konu ile ilgili sorulara verdiği yanıtlar grubun büyük bölümü tarafından doyurucu bulunmaktadır. Bu sonuç anketin 10. maddesinin sonuçları ile de tutarlıdır.

Anketin yirmi birinci ve son maddesi olan “**Öğretmen derse zamanında gelir**” görüşüne cevaplayıcıların tamamına yakını (%96) katılmaktadır. Buna göre öğretmenin derse zamanında geldiği söylenebilir. Kararsızların olmaması öğretmenin bu ilke tutarlı olduğunu gösterir.

II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu: İkinci alt problem olan “Eğitime Giriş dersinde kullanılan öğretme yöntemleri etkili mi?” sorusuna cevap aramak için doğal gözlem yapılmıştır. Öncelikle derste hangi öğretme yöntemlerinin kullanıldığı gözlemlerle belirlenmiştir.

⁷ Erden, Münire ve Yasemin Akman, Eğitim Psikolojisi : Gelişim - Öğrenme - Öğretme, Ankara, 1995, s.202.

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

Daha sonra çeşitli kaynaklar taranarak ve uzman kanılarına dayanılarak derste kullanılan yöntemlerin uygulama ilkeleri saptanmıştır. Bu işlemlerden sonra tekrar gözlem yapılarak yöntemlerin ilkelere uygun kullanılıp kullanılmadığı gözlenmiştir. Derste uygulanan yöntemi belirlemek amacıyla yapılan gözlem sonucunda Eğitime Giriş dersinin eğitim durumları sürecinde Anlatım, Soru-Cevap, Tartışma yöntemlerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Bu üç yöntemin uygulama ilkeleri ve bunlara uygun davranma ile ilgili gözlem formları her yöntem için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Anlatım yönteminin uygulama ilkeleri ve bunlara uyulup uyulmadığını gösteren gözlem formu Tablo-2’de sunulmuştur.

TABLO 2
Eğitime Giriş Dersinde Anlatım Yönteminin Etkili Kullanımına İlişkin
Gözlem Formu

Davranışlar	Gözlendi	Gözlenmedi
Anlatımda;		
1- öğrencilere içten davranma	x	
2- kibirli olma		x
3- öğrencilerin özel ilgi ve gereksinimlerine cevap verme	x	
4- hazırlanan notlara uygun davranma	x	
5- konuya uygun yaşamdan örnekler verme	x	
6- resimler, araç-gereçler vb ile anlatımı zenginleştirme		x
7- ders kitabını aynen anlatma	x	
8- ses tonunu iyi kullanarak anlatımı tek düzelikten kurtarma	x	
9- benzerlik ve farklılıklardan yararlanarak karşılaştırma yapma	x	
10- yazı tahtasını, önemli noktaları vurgulamak için anlatım aracı olarak kullanma		x
11- uzman kanıları ile destekleme	x	
12- sorulardan yararlanarak yalın anlatımdan sakınma	x	
13- basit, yalın, anlaşılır cümleler kurma	x	
14- yeri gelince espirilere başvurma	x	
15- öğrencilere soru sorma olanağı verme	x	
16- standart Türkçe kullanma	x	
17-göz iletişimi ile sınıfın bütününe ulaşma		x
18- konunun açık hale gelmesi için tartışma açma	x	
19- önemli kişilerin görüşleri ile anlatımı zenginleştirme	x	

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen eğitim durumlarında yer yer anlatım tekniğine başvurmuştur. Anlatım yaparken ders kitabından anlatım yaparak anlatım kaynağı olarak kitabı seçmiştir. Anlatımı zenginleştirici materyaller, tahtayı kullanma davranışları gözlenememiştir. Bunun dışında öğretmenin diğer anlatım ilkelerine uygun davranarak bu yöntemi etkili kullandığı söylenebilir. Derste geçen kavramlar, ilkeler, olgular kitaptan aynen anlatılırken, öğretmen kendi cümleleriyle yere yer destekler yapmaktadır. İlgi dağıldığında informal öğretmen konuşmasına geçildiği gözlenmiştir.

TABLO-3

Eğitime Giriş Dersinde Tartışma Yönteminin Etkili Kullanımına İlişkin
Gözlem Formu

Davranışlar	Gözlendi	Gözlenmedi
1- Tartışmaya katılanlara kişiyle değil yalnız fikir ve sorunla ilgilenilmesi gerektiğini hatırlatma	x	
2- Özgürce tartışılacak bir sınıf havası oluşturma	x	
3- Tartışmayı bazı öğrencilerin tekeline almasını engelleme	x	
4- Tartışma ilerledikçe konuyu özetleme		x
5- Tartışmada konu dışına çıkılacak sapmaları önleme		x
6- Tartışmada isteyene söz verme	x	
7- Tartışmada hoşgörölü, sabırlı ve açık görüşlü olma	x	
8- Tartışmayı zamanında bitirme	x	
9- Tartışmaya katılanların fikirlerine önem verme	x	

Tablo 3’de görüldüğü gibi, öğretmen eğitim durumlarında tartışma yöntemine de yer vermektedir. Bu amaçla öğrencileri tartışmaya cesaretlendirici ifadeleri gözlenmiştir. Tartışma boyunca hoşgörölü ve her düşünceye açıklık gözlenmiştir. Sınıf tartışmasında farklı görüşler öğretmen söz vermeden de ortaya çıkabilecek kadar özgür bir tartışma ortamı gözlenmiştir. Bununla beraber yan fikirlere sapmalar ve konunun dağılma tehlikesi belirlediği ve bunları engellemek için tartışma sonucunun özetlenmediği gözlenmiştir. Tartışmanın yönünün, öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci etkileşimi biçiminde olduğu gözlenmiştir.

TABLO - 4

Eğitime Giriş Dersinde Soru-Cevap Yönteminin Etkili Kullanımına İlişkin
Gözlem Formu

Davranışlar	Gözlendi	Gözlenmedi
1- Derste öğrencilerden gelen yanıtlara göre soruları geliştirme	x	
2- Basit, kolay takip edilen açık-anlaşılır sorular sorma		x
3-Cevabı belirgin ve sınırlı sorular sorma		x
4- Kapalı uçlu sorulara yer verme		x
5- Öğrencinin yanıtlayamayacağı kadar zor sorular sorma		x
6-Öğrencinin yanıtlayabileceğinden çok basit sorular sorma		x
7- Kim, niçin, hangisi, neden, nasıl, size göre... vb. kelime ve soru kelimelerini kullanarak soru sormaya özen gösterme	x	
8- Soruları tüm sınıfa sorup biaz bekleyip istediğine söz verme	x	
9- Yanıtlar için uygun zaman tanıma	x	
10- Cevabı tam verilemeyen soruların cevaplanmasına başka öğrencilerin yardım etmesini sağlama	x	
11- Sınıfta duyulmayan cevaları yüksek sesle tekrarlatma		x
12- Doğru cevap verenlere,“iyi, güzel, aferin, teşekkür ederim”vb.sözler söyleme	x	
13- Yanlış cevap verenleri sınıf önünde utandırma		x
14- Anlaşılmayan soruları anlayan öğrencilere tekrarlatma		x
15- Dikkatsiz, ilgisiz öğrencilerin dikkat ve ilgilerini çekmek için onlara doğrudan soru yöneltme	x	
16- Cevaplara dönüt verme	x	

Tablo-4’de görüldüğü gibi, eğitim durumu sürecinde öğretmen soru-cevap yöntemini de uygulamaktadır. Bu durum, öğretmenin öğrenciye, öğrencinin öğretmene, öğrencinin öğrenciye soru sorması şeklinde

“Eğitime Giriş” Dersi Programının Eğitim Durumları Öğesinin Değerlendirilmesi

gözlenmiştir. Yer yer sorular ders kitabındaki başlıkların soru biçimine dönüştürülmesi ile oluşturulan kapsamlı, cevabı belirsiz sorular olarak ortaya çıkmıştır. Soruların anlaşılabilmesi için sık sık yan sorular ile desteklenmiştir. Açık uçlu soruların ağırlıklı olduğu gözlenmiştir.

Anlatım, tartışma, soru-cevap yöntemlerinin kullanılması ile öğretmen merkezli bir eğitim durumu sürecinden uzak, katılımcı bir eğitim ortamı oluşturulmuştur. Yüksek okul düzeyindeki öğrenci grubunda anlatım dersin 3/1’ini kesintisiz olarak oluřturmamalıdır⁸. Öğrencilerin düşüncelerini yansıtabileceği katılımcı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır. Bu bağlamda Eğitime Giriş dersinde eğitim durumları sürecinde kullanılan yöntemler isabetli seçilmiştir. Kullanım ilkelerine büyük ölçüde uyulduğu ve yöntemlerin etkili olduğu gözlem sonuçlarına göre söylenebilir.

ÖNERİLER

- 1-Ders öğretmeni derste eğitim araç-gereçlerinden yararlanarak derse görsel zenginlik katmalı.
- 2-Anlatımda ders kitabına sıkı sıkı bağlı kalma fikrinden uzaklaşmalı. Diğer kaynaklara ulaşma gayreti göstererek sınıfa zengin bilgiler taşınmalı.
- 3-Dersle ilgili tartışmalarda konudan uzaklaşma eğilimlerini engelleyici tedbirler almalı.
- 4-Bu sonuçlar, Eğitime Giriş dersi programının diğer öğelerinden elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmalı.
- 5-Araştırma geliştirme ve değerlendirme çalışmaları süreklilik göstermeli.

KAYNAKÇA

- ERDEN, Münire, Eğitimde Program Değerlendirme, Ankara, 1995, s.2.
- ERDEN, Münire ve Yasemin Akman, Eğitim Psikolojisi:Gelişim-Öğrenme-Öğretme, Ankara,1995, s.202
- ERTÜRK, Selahattin, Eğitimde “Program” Geliştirme, Ankara, 1982, s.95.
- ORNSTEIN, C.A. ve Hunkins, P.F. Curriculum: Foundations, Principles and Issues. New Jersey, Prentice Hall. 1988.
- SÖNMEZ, Veysel, Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Ankara, 1994, s.158

⁸ Sönmez, Veysel, Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Ankara, 1994, s.158.